

دانشکده تربیت
رشته مشاوره خانواده
پایان نامه کارشناسی ارشد

ساخت بسته آموزشی راهبردهای مداخله‌ای معنوی با رویکرد اسلامی در جهت کاهش تعارضات زناشویی

استاد راهنما:
حجت الاسلام و المسلمین دکتر محمدرضا احمدی

دانش پژوه:
فاطمه سعیدی

بهمن ماه ۱۴۰۳

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

وزارت علوم، تحقیقات و فناوری
مؤسسه آموزش عالی اخلاق و تربیت

بسمه تعالی

صورت جلسه دفاع پایان نامه

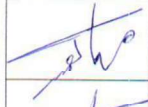
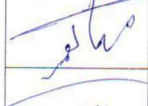
بیتابیدات خداوند متعال و با استعانت از حضرت ولی عصر (عجل الله تعالی فرجه)

رشته: مشاوره خانواده

جلسه دفاع از پایان نامه کارشناسی ارشد سرکار خانم فاطمه سعیدی

تحت عنوان: ساخت بسته آموزشی راهبردهای مداخله ای مسنوی بار و یکد اسلامی در جهت کاهش تعارضات زنانه

با حضور استاد راهنما، استاد مشاور و هیأت داوران در مؤسسه آموزش عالی اخلاق و تربیت در تاریخ ۱۳۹۱/۱۱/۳۰ برگزار گردید. پایان نامه ایشان با کسب نمره به عدد: ۱۷/۵ به حروف هجده و نیم با درجه خوب پذیرفته شد.

نام و نام خانوادگی	مرتبه علمی	امضاء
مدیر گروه: حجت الاسلام والمسلمین جناب آقای دکتر محمد رضا احمدی	دانشیار	
استاد راهنما: حجت الاسلام والمسلمین جناب آقای دکتر محمد رضا احمدی	دانشیار	
استاد داور: حجت الاسلام والمسلمین جناب آقای دکتر عبدالاحد اسلامی	استاد	
استاد مشاور:		
نماینده تحصیلات تکمیلی: جناب آقای سید مهدی موسوی	استاد	

معاون آموزشی مؤسسه

هادی ارشاد حسینی

دانشکده تربیت
رشته مشاوره خانواده
پایان نامه کارشناسی ارشد

ساخت بسته آموزشی راهبردهای مداخله‌ای معنوی با رویکرد اسلامی در جهت کاهش تعارضات زناشویی

استاد راهنما:
حجت الاسلام و المسلمین دکتر محمدرضا احمدی

دانش پژوه:
فاطمه سعیدی

بهمن ماه ۱۴۰۳

باسمه تعالی

تعهدنامه اصالت پایان نامه

اینجانب فاطمه سعیدی فرزند محمود متولد قم به شماره شناسنامه ۰۳۷۰۶۵۰۹۱۳ صادره از قم به شماره دانش پژوهی ۹۹۱۱۵۱۰۱ رشته مشاوره خانواده متعهد می شوم که مطالب مندرج در این پایان نامه حاصل کار پژوهشی این جانب است و دستاوردهای پژوهشی دیگران که در این زمینه از آنها استفاده شده است مطابق مقررات ارجاع و در فهرست منابع و مآخذ ذکر گردیده است. این پایان نامه قبلاً برای احراز هیچ مدرک هم سطح یا بالاتر ارائه نشده است. در صورت اثبات تخلف (در هر زمان) مدرک تحصیلی صادر شده توسط موسسه از اعتبار ساقط خواهد شد.

فاطمه سعیدی

امضاء

حقوق مادی و معنوی پایان‌نامه

چاپ و انتشار پایان‌نامه‌های تحصیلی دانش‌پژوهان مؤسسه آموزش عالی اخلاق و تربیت بیانگر بخشی از فعالیت‌های علمی- پژوهشی مؤسسه است. این‌جانب فاطمه سعیدی دانش‌پژوه رشته مشاوره خانواده مقطع کارشناسی ارشد، متعهد می‌گردم موارد ذیل را در خصوص حقوق مادی و معنوی پایان‌نامه‌ام با موضوع: « ساخت بسته آموزشی راهبردهای مداخله‌ای معنوی با رویکرد اسلامی در جهت کاهش تعارضات زناشویی» رعایت نمایم و در صورت تخلف از موارد ذیل، کلیه تبعات حقوقی آن بر عهده این‌جانب خواهد بود:

۱. در صورت اقدام به چاپ پایان‌نامه، مراتب را قبلاً به صورت کتبی به معاونت پژوهش مؤسسه اطلاع دهم و در صورت تمایل مؤسسه به چاپ پایان‌نامه به صورت کتاب، اولویت با مؤسسه خواهد بود.

۲. در صورت موافقت معاونت پژوهش با چاپ پایان‌نامه به صورت کتاب توسط دانش‌پژوه، در صفحه سوم کتاب (پس از برگ شناسنامه) عبارت ذیل چاپ گردد:

۳. به منظور غنی‌سازی منابع و مآخذ کتابخانه مؤسسه، دو نسخه از آن به کتابخانه و دو نسخه از آن نیز جهت بهره‌برداری به معاونت پژوهش اهداء خواهد شد.

فاطمه سعیدی

امضاء

تقدیم به:

کسانی که در راه اعتلای علم و ایمان قدمی برداشتند؛

و لحظه‌های سبز زندگیشان را برای رشد و پرورش

درخت تنومند علم و ایمان صرف کردند.

تشکر و قدردانی

ضمن تشکر از تمامی اساتیدی که در دوران تحصیل زحمت این حقیر بر دوششان بوده، از استاد محترم حجت الاسلام و المسلمین دکتر محمدرضا احمدی که راهنمایی این پایان نامه را بر عهده داشته و در مسیر تحقق این اثر مرا یاری رسانیده، تشکر و قدردانی می نمایم.

همچنین از پدر و مادر عزیزم که در سختی ها و دشواری مسیر رشد با تمام وجود همراهم بودن و با دعای خیرشان من رو مشمول لطف و محبت خود کردند، خالصانه تشکر می کنم.

خدای را بسی شاکرم که از روی کرم پدر و مادری فداکار نصیبم ساخته تا در سایه
درخت پر بار وجودشان بیاسایم و از ریشه آنها شاخ و برگ گیرم و از سایه وجودشان
در راه کسب علم و دانش تلاش نمایم.

والدینی که بودنشان تاج افتخاری است بر سرم و نامشان دلیلی است بر بودنم چرا
که این دو وجود پس از پروردگار مایه هستی ام بوده اند دستم را گرفتند و راه رفتن
را در این وادی زندگی پر از فراز و نشیب آموختند.

تقدیم به پدر و مادر عزیز و مهربانم

که در سختی‌ها و دشواری‌های زندگی همواره یآوری دلسوز و فداکار
و پشتیبانی محکم و مطمئن برایم بوده‌اند.

چکیده

هدف پژوهش حاضر تدوین بسته آموزشی مداخله‌ای معنوی با رویکرد اسلامی در جهت کاهش تعارضات زناشویی است. روش پژوهش در بخش کیفی بر مبنای تحلیل محتوای متون دینی و روش تفسیر موضوعی انتخاب گردید که داده‌ها به صورت کتابخانه‌ای از اسناد و منابع اسلامی گردآوری شد. همچنین در بخش کمی با روش سنجش دوشاخه CVI-CVR از منظر پایش نظر خبرگان بود. پس از تحلیل داده‌های مرتبط با مساله پژوهش، یافته‌ها نشان داد که راهبردهای مداخله معنوی در سه مقوله طبقه‌بندی می‌شود: الف) مداخلات شناختی: شامل مولفه‌های خدا محوری، توکل، تقوای الهی، اعتقاد به روز رستاخیز، اعتقاد به آگاهی خداوند در شدائد و تعارضات زندگی، اعتقاد به پشتیبانی و حمایت خداوند، دستیابی به حیات طیبه و اعتقاد به گذرا بودن ناملایمات؛ ب) مداخلات عاطفی شامل مولفه‌های: صبر، دلبستگی، امید، تجربه‌های معنوی ج) مداخلات رفتاری شامل مولفه‌های: نماز، نیایش، ذکر و رفتار حمایتی؛ پرداخته بود. نتایج نشان می‌دهد که آموزه‌های اسلامی شامل اصولی چون صبر، دلبستگی، و امید و توکل و... می‌تواند به کاهش تعارضات زناشویی کمک کند. بر مبنای مولفه‌های مذکور بسته آموزشی در ۸ جلسه شامل موضوع، اهداف، دستورالعمل‌ها و تکنیک‌ها و در موارد تکالیف در جهت کاهش تعارضات زناشویی تدوین گردید. در ادامه روایی محتوایی مولفه‌ها و بسته آموزشی از منظر کارشناسان مورد تأیید قرار گرفت. بنابراین می‌توان نتیجه گرفت بسته آموزشی راهبردهای مداخله معنوی می‌تواند در جهت کاهش تعارضات زناشویی مورد توجه قرار گیرد.

کلیدواژه‌ها: مداخله معنوی، معنویت، تعارض، تعارض زناشویی، خانواده.

فهرست مطالب

فصل اول: کلیات و مفاهیم	۱
۱-۱. بیان مسئله	۳
۱-۲. اهمیت و ضرورت پژوهش	۵
۱-۳. سوالات پژوهش	۶
۱-۳-۱. پرسش اصلی	۶
۱-۳-۲. پرسش‌های فرعی	۶
۱-۴. اهداف پژوهش	۶
۱-۵. تعاریف مفهومی	۶
۱-۵-۱. راهبرد مداخله‌ای معنوی	۶
۱-۵-۲. معنویت	۷
۱-۵-۳. تعارض	۷
۱-۵-۴. تعارضات زناشویی	۸
۱-۵-۵. بسته آموزشی	۸
فصل دوم: ادبیات و پیشینه پژوهش	۹
۱-۲. گستره اول: تعارضات زناشویی	۱۰
۱-۱-۲. انواع تعارض	۱۱
۱-۲-۲. نظریه‌های تعارض	۱۲
۱-۳-۲. فرایندها و مسائل ایجادکننده تعارض	۱۸

ب..... ساخت بسته آموزشی راهبردهای مداخله ای معنوی با رویکرد اسلامی در جهت کاهش تعارضات زناشویی

۲-۱-۴. سبک‌های حل تعارضات زناشویی ۲۱

۲-۲. گستره دوم: تعریف مفاهیم و نظریه‌های مربوط به مداخله معنوی و مذهبی ۲۵

۲-۲-۱. تعریف معنویت ۲۵

۲-۲-۲. ابعاد معنویت ۲۷

۲-۲-۳. معنویت درمانی ۲۸

۲-۲-۴. معنویت و سلامت روان ۲۸

۲-۲-۵. عوامل مؤثر در پیشرفت معنویت درمانی ۳۰

۲-۲-۶. مفروضه‌های معنا درمانی ۳۰

۲-۲-۷. رویکردهای روانشناسی به معنویت ۳۱

۲-۲-۸. ادغام معنویت در روان‌درمانی برای گروه خاص ۳۴

۲-۲-۹. خطرات بالقوه درمان‌های معنوی ۳۵

۲-۲-۱۰. تفاوت مذهب با معنویت ۳۶

۲-۲-۱۱. تاریخچه (سیر تحولات رابطه معنویت و سلامت روانی) ۳۶

۲-۲-۱۲. مشکلات معنوی دینی در راهنمای تشخیصی و آماری اختلالات روانی ۴۱

۲-۲-۱۳. جایگاه معنویت در تعریف سلامتی ۴۳

۲-۲-۱۴. دلایل استفاده از مداخله معنوی- مذهبی ۴۶

۲-۳. گستره سوم: پیشینه پژوهش ۴۹

۲-۳-۱. پژوهش‌های داخلی ۴۹

۲-۳-۲. پژوهش‌های خارجی ۵۴

فصل سوم: روش پژوهش ۵۹

۳-۱. روش پژوهش ۶۰

۳-۱-۱. روش گردآوری اطلاعات ۶۰

۳-۱-۲. ابزار گردآوری اطلاعات ۶۰

۳-۱-۳. روش تجزیه و تحلیل اطلاعات ۶۱

فهرست مطالب.....	ت
۳-۱-۴. جامعه و نمونه اسنادی و آماری	۶۱
۳-۲. روش تجزیه و تحلیل داده‌ها	۶۲
۳-۳. مراحل و فرایند پژوهش	۶۲
فصل چهارم: یافته‌های پژوهش	۶۶
۴-۱. یافته‌های مرتبط با راهبردهای مداخله معنوی	۶۷
۴-۱-۱. مؤلفه‌های مداخله‌ی معنوی با رویکرد اسلامی	۶۷
۴-۱-۲. سنجش روایی مؤلفه‌های راهبردهای مداخله معنوی از منظر منابع اسلامی	۸۳
۴-۲-۳. بسته نهایی راهبردهای مداخله‌ای معنوی	۸۴
۴-۲. اعتبار سنجی بسته آموزشی	۹۰
فصل پنجم: بحث و نتیجه‌گیری	۹۲
۵-۱. تفسیر نتایج مربوطه	۹۳
۵-۱-۱. بخش اول تفسیر مؤلفه‌های راهبردهای مداخله‌ای معنوی	۹۳
۵-۱-۲. بخش دوم ویژگی‌های بسته مذکور	۱۰۰
۵-۲. محدودیت‌های پژوهش	۱۰۲
۵-۳. پیشنهاد‌های پژوهشی و کاربردی	۱۰۲
منابع و مآخذ	۱۰۴
الف) منابع فارسی	۱۰۴
کتاب:	۱۰۴
مقالات:	۱۰۶
ب) منابع عربی	۱۱۲
ج) منابع لاتین	۱۱۳

فصل اول: کلیات و مفاهیم